

УДК 343.7

**М. В. ІНШЕКОВ,***кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки факультету № 3**Харківського національного університету внутрішніх справ**ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3273-0513>***ОПТИМІЗАЦІЯ УЧБОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ КОРИСЛИВІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ**

*У вказаній статті піднімається проблематика покращення учбово-методичного забезпечення оперативно-розшукової протидії корисливій злочинності в Україні у зв'язку з суттєвими змінами у державі а також переходу до нової економічної, соціальної, правової та правоохоронної систем суспільних відносин, появою нових форм і методів здійснення злочинної діяльності, що потребує оперативного реагування як практичних працівників поліції, так і осіб, що здійснюють підготовку поліцейських.*

**Ключові слова:** *оптимізація учбово-методичного забезпечення, протидія, злочинність, Національна поліція України, корисливий злочин, злочин, злочинець.*

В складних умовах формування Української державності створюється нова правоохоронна система. Докорінні зміни стосуються сфери протидії злочинності взагалі, і зокрема протидії корисливій злочинності підрозділами кримінальної поліції України.

Стан корисливої злочинності, як індикатор, відтворює економічний соціальний і культурний стан суспільства і свідчить про зміни, досягнення і занепад всієї соціальної системи. Об'єктом всіх корисливих злочинів є відносини власності, тобто непохитна економічна складова ринкової економіки, що є основою формування сучасних стандартів існування правової держави і громадянського суспільства. Нажаль ефективна протидія корисливій злочинності підрозділами Національної поліції в Україні на сьогодні ускладнена декількома факторами, основним з яких є:

1) складна економічна, соціальна і військова ситуація, що обумовлює загострення великої кількості проблем, що в свою чергу знаходять відображення на нормальному функціонуванні суспільства і держави у відповідності до принципів законності, верховенства права і поваги до чужої власності;

2) недосконалість практичних дій підрозділів кримінальної поліції, направлених на протидію корисливій злочинності, що зв'язана перш за все з реформуванням правоохоронної системи нашої держави, а також зміною систем підготовки поліцейських, виявлення, розслідування вказаних злочинів, і звітності;

3) недостатня теоретична розробленість вказаної проблеми;

Підтвердженням вказаної інформації, що свідчать про існування проблеми протидії корисливій злочинності в Україні можуть служити статистичні дані про стан протидії корисливій злочинності в останні роки. Так, в 2015 році на 6,8% більше обліковано кримінальних правопорушень (565182 проти 529139), відмічається ріст тяжких злочинів (з 154216 в 2014 проти 177855 в 2015 р. або на 15,3%), відповідно і частка їх в загальній злочинності також суттєво збільшилась (з 26,6 до 31,47%). Зросла кількість облікованих злочинів проти власності (з 311372 в 2014 до 362213 в 2015, або на 16,4%). Суттєво погіршилася ситуація із результатами розслідування зареєстрованих

кримінальних правопорушень. Так, на 5,6% менше, чим в 2014 році, вручено особам повідомлень про підозру (188099 проти 199263), зменшилась і питома вага таких правопорушень (з підозрюваними особами) в структурі загальної кількості облікованих (33,3% проти 37,7%). Зменшилася і кількість скерованих до суду кримінальних проваджень (щодо 163795 злочинів проти 173311 в 2014 році або на 5,5% менше). Питома вага їх в структурі загальної злочинності теж зменшилася і складає 29% проти 32,7%. Продовжує збільшуватися залишок кримінальних проваджень, у яких не прийнято рішення. Так, якщо в 2014 році цей показник склав 337319 кримінальних правопорушень, то в 2015 році їх кількість становила вже 385543, або на 14,3% більше. На превеликий жаль, з кожним роком зростає кількість осіб, незаконно притягнутих до кримінальної відповідальності. Так, в 2015 році судами було виправдано 531 особу проти 442 в 2014 р. Продовжує знижуватись і до того низький відсоток розкриття кримінальних правопорушень. Так, якщо в 2014 році він становив 37,7% (тобто, це там, де особам повідомлялось про підозру), то в 2015 році він зменшився і становив вже 33,3%. Ще меншим в 2015 році був відсоток розкриття кримінальних правопорушень минулих років (у яких особам повідомлялось про підозру) - 5,25% проти 9,95% в 2014 році.

Приведені вище факти вимагають підвищеної уваги до проблематики, яка висвітлюється у даній статті. Одним з напрямків вирішення даної проблеми є оптимізація учбово-методичного забезпечення оперативно-розшукової протидії корисливій злочинності в Україні. На сам перед це стосується підготовки спеціалістів кримінальної поліції а також патрульної поліції органів досудового розслідування.

Учбово-методичні матеріали, що забезпечують проведення занять за цими видом підготовки базують на учбових планах і робочих учбових програмах, призначених для підготовки саме таких спеціалістів. Вказані плани потребують доопрацювання. Так, весь курс підготовку патрульного займає приблизно 2 місяці, тоді як вивчення курсу кримінального права і кримінального процесу для студентів і курсантів вищих навчальних закладів проводиться на протязі двох років. За цей період часу неможливо донести до людини (що іноді не має юридичної освіти), тонкощі складів злочинів навіть найбільш поширених корисливих злочинів а також способи і засоби протидії ним.

Що стосується оперативно-розшукової протидії корисливій злочинності підрозділами кримінальної поліції, то розробка і перепідготовка учбово-методичних матеріалів у цьому напрямку є першим кроком до якісного навчання поліцейських і впровадження їх знань і навичок на практиці. Створення нової учбово-методичної бази у цьому напрямку ґрунтується на існуванні низки протиріч, що виникають між сьогодишніми реаліями у країні і реальною направленістю навчального процесу. Розглянемо деякі з них:

1) невизначеність термінологічного апарату. Проблемою протидії злочинності займалось і займається багато вчених, підходячи до вказаного терміну з різних сторін юридичних і соціальних наук. Термін «протидія злочинності» має міжгалузевий характер і широко використовується у таких науках і учбових дисциплінах як кримінологія, кримінальне право, криміналістика, оперативно розшукова діяльність, тактико-спеціальна підготовка і ін. Вчені, що представляють ту або іншу наукову школу підтримують різні підходи до визначення поняття «протидії злочинності», це в свою чергу породжує несистемне сприйняття цього терміну особами, які навчаються і, часом, ототожнювання його з більш вузькими, а деколи і взагалі некоректними поняттями, такими як «попере-

дження злочинності», «боротьба зі злочинністю», «профілактика злочинності», «війна зі злочинністю», «контроль злочинності», «протистояння злочинності», «управління злочинністю», «регулювання злочинності», «припинення злочинів», «запобігання злочинності», «превенція злочинності» тощо. Це також певним чином пов'язано з тим, що вказане поняття не має визначення в жодному нормативно-правовому акті. При тому що специфіка кримінального права і кримінально-процесуального права визначається імперативним методом регулювання правовідносин, де практично всі дії суб'єктів цих правовідносин повинні бути прописані правовими нормами. При цьому фахівець кримінальної поліції а також особа що провадить досудове розслідування і інші особи, що повинні здійснювати протидію злочинам, не мають чіткого поняття, які саме дії повинна включати в себе ця протидія. Саме тому визначення понять «протидія злочинності» і «оперативно-розшукова протидія» як на теоретичному та і на законодавчому рівні має велике значення для підготовки і роботи майбутніх правоохоронців. Першим кроком у цьому напрямку могла би стати розробка учбово-методичних матеріалів у яких на міжгалузевому рівні було би розглянуте вказане питання і виведений чіткий понятійний апарат.

2) Динаміка корисливої злочинності, поява нових форм і методів її здійснення, зв'язана з нестабільною ситуацією у країні, військовим конфліктом на її території. 2016 рік продемонстрував негативні зміни не тільки у сфері злочинів проти власності, а і інших видів злочинів.

Вказані протиріччя потребують негайного вирішення шляхом створення нових і докорінної переробки старих форм і методів підготовки поліцейських, розробки учбово-методичних матеріалів, що відповідають сутності підготовки спеціалістів до роботи в сучасних умовах.

Зниження динаміки росту корисливої злочинності, збільшення показників розкриття корисливих злочинів з подальшим якісним досудовим розслідуванням є безпосередньою метою вказаної діяльності.

## СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Про Національну поліцію. Закон України від 02.07.2015 №580-VII [Електроний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
2. Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції: Наказ МВС України від 16.02.2016 № 105 – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/072.8>
3. Кримінологія: Загальна та Особлива частини : [підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закладів] / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, О. Г. Кальман, О. В. Лисодед ; за ред. проф. І. М. Даньшина. — Х. : Право, 2003. — С. 94.
4. <http://baganets.com/blogs-baganets/stan-zlochinnost-v-derzhav-za-2015-r-k-t.html>

Надійшла до редколегії 23.03.2017

## ИНШЕКОВ М. В. ОПТИМИЗАЦИЯ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОПЕРАТИВНО-РАЗЫСКНОГО ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ КОРЫСТНОЙ ПРЕСТУПНОСТИ В УКРАИНЕ

В указанной статье поднимается проблематика улучшения учебно-методического обеспечения оперативно-разыскного противодействия корыстной преступности в

Украине в связи с существенными изменениями в государстве а также перехода к новой экономической, социальной, правовой и правоохранительной систем общественных отношений, появлением новых форм и методов осуществления преступной деятельности, что требует оперативного реагирования как практических работников полиции, так и лиц, которые осуществляют подготовку полицейских.

Ключевые слова: оптимизация учебно-методического обеспечения, противодействие, преступность, Национальная полиция Украины, корыстное преступление, преступление, преступник.

**INSHEKOV M. V. OPTIMIZATION OF TRAINING AND METHODOLOGICAL SUPPORT OF OPERATIONAL-INVESTIGATIVE COMBATING ACQUISITIVE CRIMES IN UKRAINE**

*In this article the problem about the improvement of training and methodological support of operational-investigative combating acquisitive crimes in Ukraine due to significant changes in the state and the transition to the new economic, social, legal and law enforcement systems of social relations, the emergence of new forms and methods of criminal activities as well, that require rapid response of both practical police officers and persons who carry out the police training.*

**Keywords:** *optimization of training and methodological support, opposition, crime, the national police of Ukraine, acquisitive crime, a crime, a criminal.*